

Petr Macháček

Hnízdní kolonie na Zámeckém rybníku

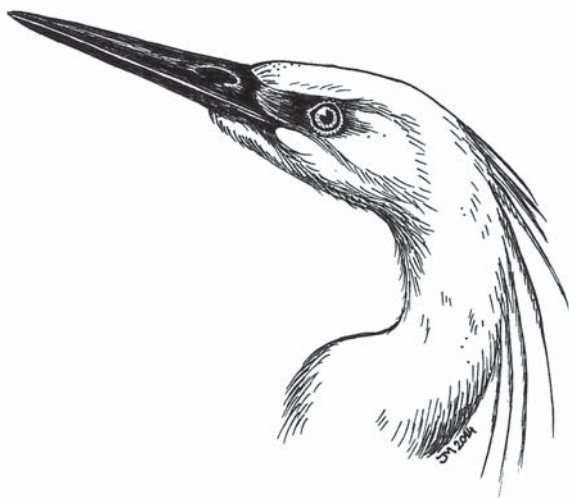

Zámecký rybník a ostrovy s kolonií volavek, kvakošů, kormoránů a čápů (foto Petr Macháček)

Zámecký rybník v Lednici je součástí Národní přírodní rezervace Lednické rybníky. Delší dobu však již zaznívají návrhy na oddělení tohoto rybníka a vyhlášení dvou samostatných národních přírodních památek. Rybník byl založen v polovině 17. století v místech meandrů Dyje a vodou z této řeky je také napájen. Jeho rozloha činí 30,1 ha a přibližně třetinu plochy rybníka zabírá patnáct ostrovů. Po některých z nich vede okružní cesta s dřevěnými mosty a také další dva velké ostrovy jsou spojeny s břehem mosty.

V roce 1932 zahnízdilo na jednom z ostrovů osm až deset párů volavek popelavých (Schreiber 1933; Glíž 1937). Od té doby hnízdilo na tomto i sousedních ostrovech každoročně několik desítek párů (např. Kux 1945, 1947; Hachler 1959), v průběhu osmdesátých let minulého století počet párů výrazně stoupl a dokonce překročil hodnotu 250 (Macháček 2009). V posledních letech zde hnízdí pod dvě stě párů – viz tabulka.

Současně s volavkami zde počali hnízdit i kvakoši noční. Každoročně tu hnízdilo několik desítek párů (Glíž 1937; Kux 1945), ale

Volavka stříbřitá (kresba Jiří Matuška)

Volavka popelavá (foto Petr Macháček)

Volavka stříbřitá (foto Petr Macháček)

Kolonie kormoránů velkých (foto Petr Macháček)

13. března 1947 zde Kux (1947) napočítal 428 hnízd z předcházejícího roku. Později zde hnízdilo 100 až 200 párů (Kux, Svoboda, Hudec 1955). Obdobně jako u volavek v průběhu osmdesátých let minulého století počet hnízdících párů přesáhl hodnotu 250 (Macháček 2009). V posledních letech, možná i v souvislosti se vznikem nové kolonie na Pohořelických rybnících a nejnověji na Věstonické nádrži počet párů

Kvakoš noční (foto Petr Macháček)

Kolonie volavek popelavých (foto Petr Macháček)

kvakošů klesl mírně pod 200 – viz tabulka. Přesto je tato kolonie doposud největší v České republice (Štastný a kol. 2006).

V této kolonii dle Hachlera (1959) v letech 1954 až 1957 zahnízdili i kormoráni velcí. V roce 1984 zde vyhnízdil jeden pár kormoránů a totéž se opakovalo i v roce 2001 (Macháček 2009). Od roku 2008 hnízdí pravidelně a ve zvyšujícím se počtu – viz tabulka. Hnízdí na

Mládě kvakoše nočního (foto Petr Macháček)

všech třech ostrovech s kolonií volavek a výrazně přispívají k usychání stromů, na kterých mají hnízda. Jejich trus je značně agresivní a stromy, na nichž je více hnízd, po několika letech uschnou. Patrně to bylo např. v Národní přírodní rezervaci Křivé jezero. Na ostrovech Zámeckého rybníka však staré duby usychají zřejmě i z jiných příčin – zcela zdravý dub zde zřejmě nenajdeme.

Další zajímavostí je vznik kolonie čápů bílých na těchto ostrůvcích. Dlouhodobě (desítky let) hnízdí jeden pár čápů na jiném ostrově. Od roku 2006 pak hnízdí další pár přímo v kolonii volavek. V roce 2010 zde zahnízdilo dalších osm párů – původ těchto ptáků se dá částečně vysvětlit přesunem z nedalekého hnízdiště u obelisku. Kolem Přírodní památky Květné jezero dlouhodobě hnízdilo až deset párů čápů, naposled v roce 2009 čtyři páry. Usadil se zde však orel královský a čápi hnízdiště opustili. Zřejmě se přestěhovali na Zámecký rybník, ale to by byly jen čtyři páry. V roce 2014 hnízdilo v kolonii volavek dokonce dvanáct párů čápů a další pár na starém hnízdě mimo kolonii.

Kormoráni a čápi (foto Petr Macháček)

Daleko nejvzácnějším druhem výjimečně hnízdícím v této kolonii je volavka stříbřitá. O možném hnízdění v roce 1983 svědčí pozorování dvou jedinců 30. dubna (Růžička, Zprávy MOS 1985) a 25. května dokonce na hnízdě v kolonii (Boucny, Zprávy MOS 1985). Zde 3. července 1988 Martiško a Rejmanová (1990) pozorovali na hnízdě dvě až tři mláďata. Jednalo se o první hnízdění volavky stříbřité na Moravě. Pokus o zahnízdění v kolonii volavek jsme zaznamenali v roce 2000 (Macháček, Chytil 2000). V roce 2009 jsem zde pozoroval čtyři exempláře 30. června a jeden exemplář 29. července. V tomto roce nevyklučuji hnízdění, neboť pokud jsou ptáci ukryti ve vegetaci, nejsou vůbec zaregistrováni. V roce 2011 zde pozoroval jednu volavku stříbřitou 8. května Štěpánek (<http://birds.cz/avif/>), já 12. července tři jedince. Nezvyklý počet zde pak byl v srpnu a září, nejvíce jsem pozoroval třináct jedinců 31. srpna. V roce 2012 jsem zde zaznamenal tři exempláře 24. května a čtyři exempláře 18. července. Dva exempláře zaznamenala Rothová 8. května, Čamlík 14. července a dokonce jedno hnízdo uvádějí z 14. června P. a J. Mezulianovi (vše <http://birds.cz/avif/>). Na dotaz k danému pozorování uvádějí, že hnízdo sice v husté vegetaci neviděli, ale na základě chování a zvukových projevů hnízdění předpokládají. V roce 2013 jsem zde pozoroval dva exempláře 21. srpna a Štěpánek (<http://birds.cz/avif/>) dva mladé ptáky 27. července a jednoho dospělého 28. července a 15. září. V roce 2014 zde pozorovali dva jedince 10. května Křeček a Rýparová, 25. července Tomáš a Stránský (<http://birds.cz/avif/>). Já jsem v kolonii pozoroval jednu volavku ve svatebním šatě 25. června a přes hustou vegetaci byla z jednoho místa vidět snad mláďata na hnízdě. Při následující kontrole 4. července přímo v kolonii jsem zaznamenal tři dospělé ptáky a tři nezletlá velká mláďata ve větvích u hnízda. Tedy nejméně jeden pár zde vyhnízdil. Kolonie na Zámeckém rybníku je tak jediné místo na Moravě, kde volavky stříbřité opakovaně hnízdily. Doloženo je to z roku 1988 a 2014, téměř určitě v roce 2012 a pravděpodobně v roce 2000. Nelze však vyloučit ani hnízdění v letech 2011 a 2013.

Na Moravě vyvedl pár volavek stříbřitých pět mláďat také v roce 2010 na Pohořelických rybnících (Ondra 2012).

Čápi bílí (foto Petr Macháček)

Počet hnízd v kolonii na Zámeckém rybníku				
rok	kvakoš noční	volavka popelavá	kormorán velký	čáp bílý
2008	179	198	10	2
2009	212	243	12	2
2010	233	183	40	10
2011	169	167	37	10
2012	194	174	54	12
2013	190	192	65	11
2014			55	13

Literatura

- GLÍŽ, J. 1937: Lednická kolonie bukačů nočních (*Nycticorax nycticorax* L.) a volavek popelavých (*Ardea cinerea cinerea* L.), Československý ornitholog, roč. 4, č. 3, s. 41–42.
- HACHLER, E. M. 1959: Hnízdění kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*) v zámeckém parku lednickém (jižní Morava), Sylvia, roč. 16, s. 282–283.
- KUX, Z. 1945: Opět něco z naší Lednice, Československý ornitholog, roč. 12, č. 3, s. 40–41.
- KUX, Z. 1947: Volavky popelavé (*Ardea cinerea cinerea* L./.) na jižní Moravě v r. 1946 a 1947, Československý ornitholog, roč. 14, č. 6, s. 61–63.
- KUX, Z. - SVOBODA, S. - HUDEC, K. 1955: Přehled moravského ptactva, Acta Musei Moraviae. Scientiae Naturales, roč. 40, s. 156–219.
- MARTIŠKO, J. - REJMANOVÁ, K. 1990: Volavkovití v oblasti dolního Podyjí, Živa, roč. 38, č. 4, s. 182–183.

- MACHÁČEK, P. – CHYTIL, J. 2000: Pokus o hnízdění a pozdní výskyt volavky stříbřité (*Egretta garzetta*) na jižní Moravě, Crex, č. 16, s. 13–14.
- MACHÁČEK, P. 2009: Ptáci Lednických rybníků, Mikulov.
- ONDRA, P. 2012: První doložené hnízdění volavky stříbřité (*Egretta garzetta*) na Pohořlických rybnících v roce 2010, Crex, č. 31, s. 111–114.
- SCHREIBER, O. 1933: Bericht unseres Zweiberingsstelle Lundeburg, Ornithologischer Jahresbericht der Vogelwarte Lotos, s. 74–80.
- ŠŤASTNÝ, K. – BEJČEK, V. – HUDEC, K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003, Praha

Petr Macháček

Breeding Colonies on Zámecký Rybník

The black-crowned night heron (*Nycticorax nycticorax*) and the grey heron (*Ardea cinerea*) have been nestling at the Zámecký Rybník pond in Lednice since 1932. The great cormorant (*Phalacrocorax carbo*) and white stork (*Ciconia ciconia*) nest here regularly and the little egret (*Egretta garzetta*) irregularly in recent years. The paper gives an overview of the number of nests of each species for the entire duration of the colony.